

ONDRUSKA

Ruuskanen-Ruuska sukuseuran sukuviesti 53

Marraskuu 2026

Riihipetäjä kuvattu todennäköisesti kesällä 1959

Sukuseuramme tunnus on rauhoitettu riihipetäjä, joka kasvaa Siilinjärven Kuuslahdessa Rannan Asikkalan pellolla.

Lehtemme on saanut nimensä sukunimemme lähtökohtana olevasta nimestä Andreas, jonka toinen muoto on Ondrei, Ondruska. Tästä muotoutuivat vähitellen Ruska, Druska ja Ruskain sekä vuosisatojen aikana Ruuskanen ja Ruuska.

Ondruska 53, marraskuu 2026

Lyhyesti **2**
Puheenjohtajan kynästä **3**
Merikaupunki Kotka tuli tutuksi **4**
Etkoilla Sunilassa **5**
Rantasalmi Oy - pitäjän suurin työllistäjä 1960-1980-luvuilla **6**
Apurahat haettavina **8**
Jennifer ja William Schu Arizonasta ja Ruuskat Keski-Suomesta - ensitapaaminen Helsingissä **9**
Nousevan Auringon maa **11**
Lapin huumaa ja kultakuumetta, Osa 1: Lapin huumaa **16**
Pellisen kämppä ja kämpän rakentajat **22**
Kalle Pekka Ruuskanen käräjillä **23**
Sukutieto käden ulottuvilla - sukukirjoja saatavilla **23**

Ondruskaan osoitetut jutut osoitteeseen:
iris.humala(at)kolumbus.fi tai Iris Humala, Valmukatu 18 A 1, 04420 Järvenpää

Mikäli et halua, että juttu julkaistaan kotisivujen nettiversiossa, ilmoita asiasta Iris Humalalle tekstin poistamiseksi.

Jäsenasiat ja osoitteenmuutokset:
Veli-Pekka Ruuskanen***, vpruuskanen(at)outlook.com***
Sukuseuran perhekohtainen jäsenmaksu 25 eur /vuosi

Lyhyesti

Kansikuva:

Kesän 2026 Ruuskanen-Ruuska -sukumatkalaisia Langinkosken keisarillisen kalastusmajan edustalla Kotkassa.
Kuva: Iris Humala

Hyvä sukuseuran jäsen!

Lähetä mielellään teksteja ja valokuvia sukulehteemme sähköpostitse tai postitse. Lähetä myös palautusosoite valokuville. Apua puhtaaksikirjoittamiseen saat lehtitoimikunnan jäseniltä**!**

Puheenjohtajan kynästä

Hyvä sukuseuran väki!

Kesän jälkeen olemme saaneet nauttia kauniista syyspäivistä lokakuulle asti.

Sukuseuran kesämatka Kotkan seudulle onnistui hyvin. Matkaohjelmaan tuli vielä kesän kuluessa lisäys, kun pääsimme tapaamispäivääämme edeltävänä perjantai-iltapäivänä tutustumaan Alvar Aallon suunnittelemaan tehdasyhdyskuntaan Kotkan Sunilassa. Tutustuimme alueeseen opastetulla kiertokäynnillä, ja saimme hyvän kuvan Aallon arkkitehtuurista. Kohteesta on tarkemmin kerrottu tässä lehdessä.

Perjantai-iltana nautimme kevyen buffet-illallisen majapaikassamme kaupungin keskustassa. Aamiaisen jälkeen tutustuimme lauantaiaamupäivällä Merikeskus Vellamon moniin näyttelyihin ja nautimme lounaan Laakonki-ravintolassa. Sen jälkeen suuntasimme laivalla Langinkoskelle keisarilliselle kalastusmajalle, jossa saimme opastetun kiertokäynnin ja lopuksi joimme kahvit ja teet kalastusmajan kahvilassa. Paluumatkan teimme laivalla kiertäen Kotkan saaren ympäri takaisin Merikeskus Vellamon rantaan.

Syyskuussa tapasin vaimoni kanssa Helsingissä Ruuskien Amerikan sukulaisen, kun Jennifer Schu miehensä Williamin kanssa oli saapunut risteilyaluksella pääkaupunkiimme yhden päivän ajaksi. Jennifer oli ottanut yhteyttä Eero Ruuskaan, jonka hän oli löytänyt tehtyään DNA-testin. Eero vaimonsa ja tyttärentyttärensä kanssa oli Jenniferiä ja hänen miestään tapaamassa Helsingissä, ja Eero pyysi meitä mukaan tapaamiseen. Tapaamisesta on tarkemmin lehdessämme.

Lehdessä on myös mielenkiintoisia matkakertomuksia Japanin ja Lapin matkoilta, joita Marita Nygren ja Seppo Ruuskanen ovat tehneet. Kiitokset heille jälleen kerran hienoista tarinoista.

Sukukirjamme kolmannen osan painos alkaa olla piakkoin loppuunmyyty, ja hallitus päättikin tilata kolmososasta uuden painoksen. Näin turvamme sukukirjojen saatavuuden myös jatkossa.

Lisäksi hallitus on alkanut valmistella ensi kesän 20-vuotisjuhlakokousta Rantasalmella Joensuun kokouksessa (2025) päätetyllä tavalla. Juhlakokouksesta kerromme enemmän seuraavassa Ondruskan numerossa.

Toivotan kaikille oikein hyvää loppuvuotta.

Markku Ruuskanen

Käy tutustumassa sukuseuran kotisivuihin ja Facebook-sivuihin!

Ruuskanen-Ruuska sukuseuralla on omat kotisivut osoitteessa **www.ondruska.fi**, josta löytyy tietoa sukuseurasta ja sen toiminnasta, sukuhaaroista ja sukuseuran tuotteista.

Sukuseuran kuvagalleria löytyy puolestaan sukuseuran Facebook-sivuilta.

Merikaupunki Kotka tuli tutuksi

Merikeskus Vellamon opastuskierroksella

Sukuseuramme on matkaillut viimeisen kymmenen vuoden aikana eri puolilla Suomea. Kesällä 2026 matkamme suuntautui Kaakkois-Suomeen Kotkan seudulle. Perjantaina 7.8. innokkaimmat pääsivät tutustumaan oppaan johdolla Sunilan tehdasyhdyskuntaan. Perjantai-iltana kokoonnuimme Kotkan Sokos Hotelliin illalliselle yli kahdenkymmenen hengen voimin. Juttua riitti iltamyöhään saakka, ja ruoka tuntui maistuvan kaikille.

Lauantai-aamuna 8.8. aamiaisen jälkeen suuntasimme Merikeskus Vellamoon, jossa saimme tunnin opastuksen eri näyttelyihin. Ensin saimme nähdä Kotkan kaupunginmuseon kokoelmia paperikoneineen. Sellun- ja paperintuotanto on ollut Kymenlaakson merkittävin työllistäjä koko 1900-luvun ajan. Nyt metsänjalostuksen merkitys on alenemassa paperinkulutuksen vähenemisen vuoksi. Vellamo tarjosi tilaisuuden tutustua myös laajaan Muumi-aiheiseen näyttelyyn. Uutta oli minulle tieto siitä, että loppupuolella elämäänsä muumien ”äiti” Tove Jansson pelkäsi merta, vaikka hän oli viettänyt vuosikymmenet kesiään omassa saaressaan itäisellä Suomenlahdella.

Muuminäyttelystä laskeuduimme alakertaan, johon oli koottu suuri määrä erilaisia, mitä upeampia purjeveneitä ja moottorialuksia. Tilassa oli meripelastusta koskeva laaja osasto. Lopuksi kävimme Kohtalona Ruotsinsalmi -näyttelyssä, jossa opas kertoi Ruotsinsalmen meritaistelun vaiheista 1700-luvun loppupuolella. Tässä näyttelyssä oli esillä myös Venäjän laivaston Andreaksen ristin muotoinen lippu. Andreaksen ristihän on sukuseuramme vaakunan risti, mikä johtuu siitä, että sukunimemme juontuu kreikkalaisesta Andreaksesta. Andreas-nimestä muotoutui sitten Ondruska ja sen loppuosasta Ruuska- ja Ruuskanen-sukunimet.

Seurueemme nuorin, 10-vuotias Heta Ruuskanen Langinkoskella

Merikeskuksen ulkopuolella oli laiturissa useita museoaluksia, joihin osa matkalaisista ehti tutustumaan opastetun kiertokäynnin jälkeen.

Iltapäivä sujui risteillen Langinkoskelle

Puolen päivän aikaan saimme lisää osallistujia lounaalle Merikeskuksen Ravintola Laakonkiin. Meille varattujen pöytien lähellä oli pitkä pöytä, johon ilmestyi varsin menopäällä oleva ja äänekäs polttariporukka. Kyselin pöydässämme, että minkähänlainen meno noilla juhlijoilla mahtaa illalla olla, kun jo keskipäivän aikaan meno oli noin rivakkaa.

Lounaan jälkeen Vellamon läheiseen laituriin saapui risteilyaluksemme, jolla suuntasimme suorinta reittiä siltojen ali Langinkosken laituriin. Pienen kävelymatkan päässä sijaitsevan Langinkosken keisarillisen kalastusmajan pihassa oppaamme oli jo odottamassa meitä. Saimme kuulla Venäjän keisarin Aleksanteri III:n rakennuttaneen kalastusmajan kesäpaikakseen 1880-luvulla.

Keisari tanskalaisine puolisoineen oli ihastunut Kymijoen varrella olevaan paikkaan Langinkoskella, josta oli pitkään pyydetty varsinkin lohta. En ollut aikaisemmin tiennyt, että keisari seurueineen ei koskaan yöpynyt majallaan vaan läheiselle lahdelle ankkuroituneessa

laivassa, johon seurueen vaatimat tarjoilut saatiin hoitumaan.

Langinkosken vierailun lopuksi nautimme leivoskahvit kalastusmajan viereisessä kahvilassa. Sen jälkeen suuntasimme takaisin laivaamme ja kohti Kotkan keskustaa. Paluumatkalla kiersimme Kotkansaaren ympäri ja näimme merelle aina Suursaareen saakka, joka siinsi kaukana ulapalla. Vellamon laituriin saavuttuamme oli hyvästien aika. Kiitos kaikille matkalla mukana olleille! Ensi vuonna tapaamme jälleen sukuseuramme kotipaikalla Rantasalmella 20-vuotisjuhlakokouksessa.

Markku Ruuskanen

Etkoilla Sunilassa

Sunilan maisemia ja yksityiskohtia

Puolet Ruuskanen-Ruuska-sukuseuran Kotkan matkalaisista osallistui matkan ”etkoille”, Kotkan Sunilan asuinalueen opastuskierrokselle. Oppaamme Pirjo-Liisa Vaittinen tunsi Sunilan hyvin, sillä hän oli asunut siellä koko lapsuutensa ja nuoruutensa ajan. Hän saikin vastata lukuisiin kysymyksiin ja kertoa taustatietoja.

Kotkan keskustasta 12 km päässä sijaitseva Sunila on suurin Alvar Aallon suunnitelmien mukaan toteutettu kokonaisuus, joka kattaa sekä maailman kauneimmaksi tehdasalueeksi aikanaan nimetyn Sunilan sellutehtaan että vuosina 1938–1954 rakennetun Sunilan asuinalueen. Sunilaa esiteltiin Pariisin ja New Yorkin maailmannäyttelyissä 1937 ja 1939. Se hyväksyttiin 26.7.2026 Unescon maailmanperintöluetteloon sopivasti juuri ennen matkaamme

Sunila viitoitti tietä asuinalueiden suunnitteluun Suomessa

Asemakaavalla suojeltu Sunilan tehdasalueen kokonaisuus käsittää meren rannalla sijaitsevan tehtaanjohtajan asuintalo Kantolan ja rantasaunan, 12 rivi- ja kerrosasuintaloa sekä huoltorakennuksia. Nykyään kaupungin omistamassa Kantolassa järjestetään erilaisia tapahtumia.

Aalto sai Sunilassa vapaasti toteuttaa käsitystään kansainvälisen modernismin suomalaisesta tulkinnasta. Modernismi pyrki edistämään arkkitehtuurin keinoin yhteiskunnan tasa-arvoista kehitystä. Aalto korosti rakennuksia inhimillisen elämän ja toiminnan ympäristöinä ja huomioi erityisesti niiden käyttäjien tarpeita.

Sunilan asemakaava perustuu rakennusten maaston mukaiseen sijoitteluun ja viuhkamaiseen sommitteluun, mikä mahdollistaa vapaat näkymät asunnoista luontoon. Julkisivujen päämateriaali on valkoinen tiiliharkko, minkä vastapainona on käytetty puuta mm. ikkunoissa ja parvekkeissa.

Sunilaa voi luonnehtia vuodesta 1938 alkaen 1960-luvulle asti perinteiseksi patruunavetoiseksi tehdasyhdyskunnaksi ja toisaalta moderniksi tehdasyhteisöksi, jossa yhtiö huolehti väestään sairaskassoista, postista, pesulasta ja lasten päivähoidosta alkaen yhteisiin urheiluharrastuksiin ja juhliin. Tätä nykyä kiekonheittäjä Krista Tervokin harjoittelee Sunilan alueen urheilukentälle tehdyssä moukarihäkissä. Nyt Sunila on Kotkan noin 1100 asukkaan lähiö, jossa asuntojen hinnat ovat olleet pitkään matalat mm. palvelujen puuttumisen takia. Ehkäpä tuore maailmanperintöstatus lisää kiinnostusta alueen kehittämiseen.

Teksti ja aukeaman kuvat: Iris Humala

Rantasalmi Oy – pitäjän suurin työllistäjä 1960–1980-luvuilla

Osmo Ruotsalainen puhumassa ensimmäisen Rantasalmi-palkinnon luovutustilaisuudessa Mikkelissä.

Kuva Rantasalmen Lehden arkisto Mira Markkanen-Vänttinen (Rantasalmen Lehti N:o 28, 8.7.2026).

Hirsitalovalmistaja Rantasalmi Oy oli Rantasalmen merkittävin työnantaja 1960–1980-luvuilla. Yrityksen perusti Osmo Ruotsalainen, joka oli syntynyt vuonna 1915 Helsingissä. Osmon isä Taavetti Ruotsalainen oli maalari ja syntynyt Maaningalla vuonna 1887. Sieltä Taavetti oli muuttanut vuonna 1901 Sortavalan maalaiskuntaan, josta edelleen vuonna 1911 Helsinkiin. Sisällissodan aikana Taavetti kuului punakaartiin ja hänet vangittiin. Osmo ei ollut sen jälkeen enää nähnyt isäänsä. Isä oli vankeudessa vapautumiseensa saakka vuoteen 1922. Hänen ollessaan kotimatkalla junassa juna pysäytettiin, ja kertoman mukaan osa junassa olleista miehistä vietiin metsään ammuttaviksi. Osmon isä julistettiin kuolleeksi vuonna 1935.

Isän kohtalon takia Osmon lapsuus oli köyhää. Perhe, johon kuului äidin lisäksi isosisko, asui Helsingin Alppilassa. Osmo kävi kansakoulun ja teki sopivia töitä, mm. myi lumppuja ja kiillotti kenkiä. Myöhemmin hän meni töihin Vaasan Höyrymyllyn tehtaille viljanlastaajaksi.

Talvisodan syttyessä Osmo oli 24-vuotias, ja hän kotiutui sodasta jatkosodan jälkeen alikersanttina. Rauhan tultua hän perusti kaverinsa kanssa puusepänverstaan, joka toiminimellä Puusänky valmisti Seppo-nimisiä sänkyjä.

Puuseppä tuli Rantasalmelle kinkunhakuun

Oli puhdas sattuma, että helsinkiläinen Osmo Ruotsalainen tuli Rantasalmelle, jonne hänet toi sotakaveri Uuno Kemppaisen lupaama joulukinkku. Kinkunhakureissulla loppuvuodesta 1945 Osmo kyseli, olisiko Rantasalmella vesivoimaa. Hänet vietiin Kohisevanjoen varteen, jossa Ruotsalaisesta tehdyn kirjan mukaan: ”Pitkänhuiskea helsinkiläinen oli uittanut sormensa Kohisevanjokeen mitatakseen virran voimaa ja teki vielä vertailevan kokeen kepillä.”

Ruotsalainen opastettiin maanviljelijä Viljo Runosalon pakeille, sillä Runosalo omisti virran varrella olevan Ylämyllyn ympäröivine maineen. Viljon pojan Matin mukaan Osmon ja Viljo Runosalon välille syntyi luottamus.

Rantasalmi Oy:n alku navetassa ja myllytuvassa

Osmo Ruotsalainen, Viljo Runosalo ja Osmon verstaskaveri Soini Halme perustivat Rantasalmi Oy:n vuonna 1946. Paikalliset tuntevat tehdaslaitoksen nimellä ”Oy”, sillä muita suurempia osakeyhtiöitä Rantasalmella ei juurikaan tuohon aikaan ollut.

Aluksi yhtiön saha oli Runosalojen navetassa ja sahan konttori myllytuvassa. Oy tarvitsi varoja, ja Viljo Runosalo takasi alkuaikana yhtiön lainoja . Tuohon aikaan Osmo Ruotsalainen oli taustastaan johtuen ”tyhjä mies”, kun taas Runosalon maatila tarjosi lainoille riittävää

vakuutta. Osmo muutti asumaan Runosalojen naapuriin Aapeli Pulkkisen uuden talon yläkertaan. Pulkkinen tulikin sitten yhtiöön osakkaaksi. Osmon puoliso Eeva alkoi hoitaa yhtiön konttoria. Vuonna 1947 osakkaaksi tuli myös Johannes Hämäläinen, joka jatkoi osakkaana 1950-luvun alkupuolelle saakka.

Matti Runosalo muistelee olleensa Osmon asiapoikana, sillä hän sai käydä kaupassa ostamassa Osmolle vihreää Nortti-tupakkaa. Kerran Matti muistaa pudonneensa lampeenkin ja Osmon nostaneen hänet ylös jäiden seasta.

Vuonna 1952 Matti muistelee olleensa Osmon ja Eevan kanssa hakemassa Oy:lle ensimmäistä Mercedes-merkkistä kuorma-autoa Helsingistä. Vuonna 1958 Osmo pyysi Viljon kaverikseen Brysselin matkalle, sillä sinne piti viedä näytille hirsisauna. Sauna koottiin paikan päällä maailmannäyttelyssä. Oy osti sittemmin 18,2 ha Runosalojen maata tehdastoimintaa varten.

Toiminta laajenee maltilla

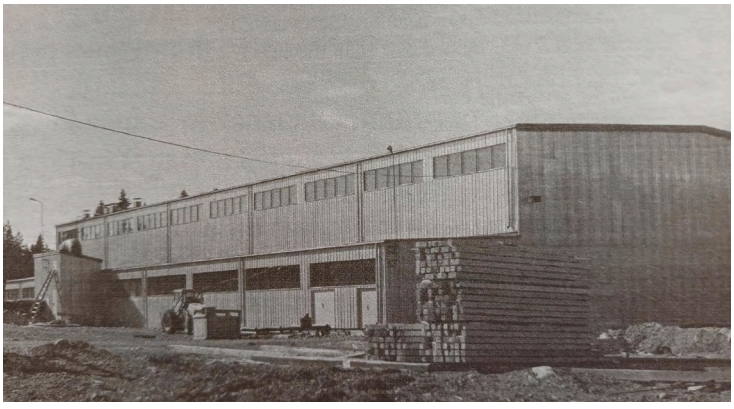
Toiminta kehittyi pikkuhiljaa. Alussa ajettiin hevosvetoisilla ajopeleillä, myöhemmin hankittiin kuorma-auto ja kuormausta varten trukki. Osakkaat vaihtuivat ajan myötä. Aapeli Pulkkisen kuoltua hänen poikansa Lauri tuli osakkaaksi yhtiöön. Yhtiökumppanit tekivät Pulkkisen maille puusaunan, jonka suunnitteli arkkitehti Heikki Sirén.

Ensimmäinen yhtiön hirsisauna esiteltiin Helsingin messuilla vuonna 1956. Kysynnän vilkastuessa yhtiö kehitti hirren käsittelytekniikkaa teolliseen mittakaavaan. Aluksi Osmo suunnitteli saunoja itse, mutta jo vuonna 1958 Brysselissä esillä olleen saunan suunnitteli arkkitehti Reima Pietilä. Hirsihuviloita yhtiölle suunnittelivat arkkitehdit Heikki ja Kaija Sirén, jotka suunnittelivat myös yhtiön uuden konttorin vuonna 1969. Rantasalmi Oy oli 1970-luvulla Suomen suurin hirsitalovalmistaja.

Työntekijöiden hyvinvointi tärkeää

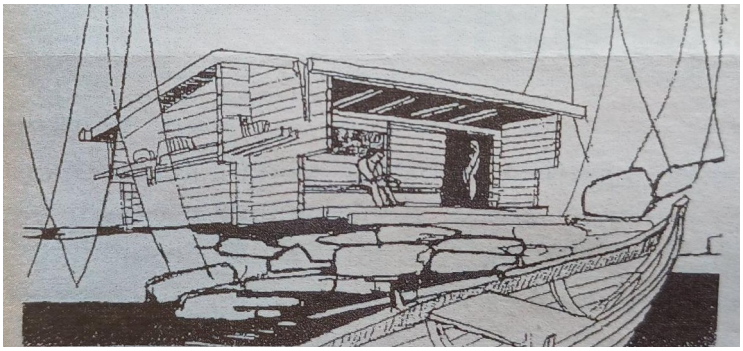
Trukkikuskina ja pääluottamusmiehenä pitkään työskennellyt Kalevi Sopanen kertoo Rantasalmen lehdessä (28/2026), että Oy:ssä käytiin palkkaneuvotteluja asiallisesti. Osmo Ruotsalainen suosi urakkatyötä yhtiössä, ja yhtiö maksoi aina sovitut palkat. Yhtiö kohteli työntekijöitä tasapuolisesti ja jakoi joulurahatkin samansuuruisina. Vuoden 1975 jouluraha oli 50 markkaa, mikä nyt vastaa noin 50 euroa.

Trukkityötä yhtiössä riitti, sillä Sopasen aikaan yhtiölle ei kulkenut pistoraidetta, vaan tukit piti kuljettaa asemalta tehtaalle saakka trukilla. Erään kerran kuskattavana oli peräti 350 juna-

Rantasalmi Oy:n tehdasaluetta 1960-luvulla.

Kuva: Matti Poutvaara, Museovirasto, Kansatieteen kuvakokoelma (Rantasalmen Lehti N:o 28, 8.7.2026).

Arkkitehti Reima Pietilän suunnittelema salvossauna, josta tuli Suomen osaston vetonaula Brysslin maaailmannäyttelyssä vuonna 1958.

Kuva: Rantasalmen Lehti N:o 27, 1.7.2026

vaunullista venäläistä mäntyä. Pitkän työuran Oy:n palveluksessa teki myös Heikki Jartti.

Yhtiön omistus vaihtuu ja toiminta jatkuu

Ruotsalaisella ei ollut lapsia, ja hän joutui luopumaan yhtiöstä vuonna 1975. Yhtiön osti Metsäliiton Teollisuus Oy, ja Ruotsalaiset jäivät asumaan tehtaan vieressä olevaan taloonsa. Osmo osallistui 1980-luvulla Rantasalmen Matkailu Oy:n perustamiseen ja 1990-luvulla Mekapuu-hankkeeseen. Golfkentänkin rakentamisessa hän oli mukana.

Nykyään yhtiön entinen toimistorakennus toimii Rantasalmi-hirsitalojen valmistajan toimitilana. Nykyinen toimija Rantasalmi Hirsitalot on osa Finn-Bois MTR -yhtiötä, joka on jatkanut Rantasalmi-hirsitalojen brändityötä vuodesta 2007 alkaen. Yrittäjä Mikko Mannila kertoo Rantasalmi-hirsitalojen pyrkivän tuotteiden laadukkuuteen ja yksilöllisyyteen nykyaikaan sovellettuina.

Yhtiöllä on vientiä Eurooppaa ja Japania myöten. Päämarkkina-alue on Pohjois- ja Etelä-Savo. Reima Pietilän suunnittelema ja Brysselissä esillä ollut sauna löydettiin sen ostaneen perheen hallusta Belgiasta. Samalla Pietilän suunnittelemalla mallilla tehdään saunoja nykyisikin. Tehtaalla on yhdeksän työntekijää.

Työ jatkuu rahastojen kautta

Tehtaan myytyään Osmo teki lahjoituksen Suomen Kulttuurirahastolle, jonne perustettiin Rantasalmen rahasto. Lahjoituksen määrä oli 1,8 miljoonaa markkaa, mikä vastaa nykyrahassa 1,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2026 rahastosta myönnettiin 12 apurahaa, yhteensä 166 000 euroa. Rahasto kantaa huolta rantasalmelaisuudesta, yrittäjyydestä ja mekaanisesta puunjalostusteollisuudesta sekä tukee hankkeita, jotka tähtäävät Etelä-Savon maakunnan menestymiseen ja suomalaisten säilymiseen itsenäisenä. Rahastosta jaetaan vuosittain 20 000 euron suuruisia Rantasalmi-palkintoja.

Osmo Ruotsalainen perusti 1980-luvulla myös 1,0 miljoonan markan Rantasalmen elinkeinojen kehittämisrahaston. Se tukee lainarahoituksella elinkeinoja ja myöntää avustuksia elinkeinotoimintaan sekä huomioi myös opiskelijoita.

Osmo Ruotsalaisen puoliso Eeva kuoli vuonna 2001 ja Osmo 86-vuotiaana vuonna 2002. Puolisot on haudattu Helsingin Hietaniemen hautausmaalle.

Markku Ruuskanen

Lähteet: Rantasalmen lehdet 26–28/2026 ja Rantasalmen Hirsitalot-verkkosivut

Apurahat haettavina

Nyt on aika hakea Ruuskanen-Ruuska sukuseura ry:n apurahoja *ammattiin valmistavien oppilaitosten opiskelijoiden tukemiseen sekä sukuun liittyvien tutkimusten tekemiseen tai sukututkimukseen liittyvään koulutukseen osallistumiseen.* Apuraha on käytettävä opintojen tai tutkimuksen rahoitukseen.

Hakuaika on 1.12.2026 - 28.2.2027

Apurahat on suunnattu **Ruuskanen- ja Ruuska -sukuihin** kuuluville henkilöille. Niitä voivat hakea **aikaisintaan toisen vuoden opiskelijat**, jotka ovat suorittaneet vähintään 40 opintopisteen opintoja.

Jos opinnot kokonaisuudessaan **kestävät enintään vuoden, opintojen tulee olla kokonaan suoritettu**.

Sukuseuran hallitus päättää apurahojen jakamisesta kokouksessaan kevättalvella 2027, ja apurahat jaetaan tämän jälkeen,

Apurahan **hakemuslomake** on saatavilla internetistä www.ondruska.fi tai sähköpostitse markkuj.ruuskanen@kolumbus.fi.

Hakemuslomakkeen ja sen liitteiden palautusosoite: Ruuskanen-Ruuska sukuseura ry, Valmukatu 18 A as 1, 04420 Järvenpää.

Jennifer ja William Schu Arizonasta ja Ruuskat Keski-Suomesta − ensitapaaminen Helsingissä

Istumassa vasemmalta Bill Schu, Jennifer Schu ja Eero Ruuska. Seisomassa Ruuskien tyttärentytär Iina Kyröläinen ja Mirja Ruuska.

Kuva: Iris Humala

Jennifer ja William (Bill) Schu viettivät ikimuistoisen aurinkoisen syyspäivän suomalaissukulaistensa Eero ja Mirja Ruuskan kanssa, kun heidän Keski- ja Pohjois-Eurooppaan suuntautunut risteilyaluksensa saapui päiväksi Helsinkiin. Jenniferilla on äidin puolelta suomalaiset sukujuuret, jotka yhdistyvät Ruuskan sukuun. Vierailu Suomessa ja Pohjoismaissa oli Jenniferille ja Billille ensimmäinen. Ruuskien lisäksi tapaamisessa oli mukana heidän tyttärentyttärensä Iina Kyröläinen.

Jennifer (s. 1947) ja Bill (s. 1946) asuvat Kalifornian itäpuolella sijaitsevassa Arizonassa Yhdysvalloissa. Heillä on kaksi tytärtä ja yksi poika, seitsemän lastenlasta ja neljä lastenlastenlasta. He muuttivat Arizonaan kuusi vuotta sitten vanhimman tyttärensä Wendyn ja hänen perheensä lähelle. Heidän toinen tyttärensä Christa ja poikansa Josh perheineen asuvat Yhdysvaltojen ja Kanadan rajaseudun järvialueella sijaitsevassa Michiganissa, jonne Jennifer ja Bill matkustavat kesäisin pois Arizonan kuumuudesta.

Jennifer ja Bill avioituivat Kaliforniassa vuonna 1966, jolloin Bill oli laivastossa. Tuohon aikaan tytöt pystyivät menemään naimisiin 18-vuotiaina ja pojat 21-vuotiaina. Koska Bill oli tuolloin vasta 20-vuotias ja Jennifer 19, Jenniferin täytyi saada kirjallinen lupa Billin äidiltä heidän avioliitolleen. Bill, jonka isä on lyhentänyt alkuperäisen saksalaisperäisen Schuknecht-sukunimensä Schuksi, työskenteli autoteollisuudessa General Motorsilla. Jennifer hoiti ensin lapsia kotona, valmistui opinnoistaan 40-vuotiaana ja työskenteli sen jälkeen tietokoneohjelmoijana paikallisessa vakuutusyhtiössä.

Jennifer ja Bill ovat olleet eläkkeellä vuodesta 2007. He molemmat ovat erinomaisia kädentaitajia: Jennifer tekee varsinkin keramiikkatöitä ja toimii myös paikallisen eläkeläisyhteisön keramiikkaohjelman vetäjänä. Bill tekee muun muassa taidokkaita puuveistoksia.

Suomen Ruuskat löytyivät DNA-tutkimuksen pohjalta

Jennifer on tutkinut sukuaan Yhdysvalloissa 1500-luvulle asti, missä Yhdysvalloissa joka 10. vuosi tehtävä väestönlaskenta on ollut merkittävä apu. Vuonna 2023 Jennifer oli teettänyt DNA-tutkimuksen, jonka pohjalta hän oli löytänyt Eero Ruuskan Suomesta. Tämän jälkeen Jennifer oli lähettänyt Erolle viestin ja kysellyt tietoja äitinsä puolen isoisoisästään Mats Rauskasta eli Matti Ruuskasta ja hänen vaimostaan Maria Kainulaisesta. Viitasaarella vuonna 1876 syntynyt Matti Ruuska oli muuttanut Kivijärveltä Amerikkaan 1800-1900 -lukujen vaihteessa.

Suomalainen isoisoisä katosi jäljettömiin Yhdysvalloissa

Jenniferin isoisoisä Matti Ruuska oli vuonna 1901 saapunut Amerikkaan ensin New Yorkin Ellis Islandiin, siirtolaisten rekisteröimiskeskukseen, jonka rekistereistä löytyy tieto hänestä. Tämän jälkeen Matti oli asettunut Minnesotaan

Jennifer ja Bill Schu lapsineen, lastenlapsineen ja lastenlastenlapsineen. Heillä on varsin läheiset suhteet omiin lapsiinsa ja heidän perheisiinsä, mutta yleisesti perheet Yhdysvalloissa ovat nykyään varsin hajallaan perheenjäsenten opintojen, työpaikkojen ja avioliittojen myötä.

Kuva: Jennifer ja William Schu

Hibbingiin, jossa hän työskenteli metsätyömiehenä toisen miehen kanssa perustamassaan yrityksessä ja säästi rahaa Suomeen jääneelle perheelleen. Matti Ruuska oli kuitenkin hävinnyt siellä jäljettömiin. Jenniferin ja Billin mukaan hänen oli täytynyt kertoa jollekin, että hän oli menossa kaupunkiin lähettääkseen rahaa vaimolleen ja lapsilleen, mutta hän ei ollut koskaan saapunut perille. Hänen ruumistaankaan ei koskaan löydetty.

Matin vaimo Maria oli hankkinut sen verran rahaa, että hän matkusti lapsineen vuonna 1901 laivalla Hangosta ensin Englantiin ja sieltä USA:n Minnesotaan etsimään kadonnutta miestään, mutta miehestä ei ollut mitään tietoa saatavilla. Matti Ruuskan kohtalo on jäänyt arvoitukseksi. Vaimo Maria hankki elantonsa itselleen ja lapsilleen mm. pesemällä pyykkiä.

Jenniferin äiti oli sataprosenttisesti suomalainen

Jenniferin äiti oli Dorothy Marie Mattson ja isä John Snodderly, jonka sukujuuret ovat myös Euroopasta**.** Hänen äitinsä isä oli vuonna 1901 Kivijärveltä äitinsä Maria (Mary) Kainulaisen ja sisartensa Hiljan ja Alman kanssa Amerikkaan muuttanut Vilho Ruuska (s. 1892), joka käytti nimeä William Mattson. Jenniferin äidinäiti oli Impi Levander Mattson. Mattson-sukunimi tulee siitä, että William eli Vilho oli Matti Ruuskan poika eli englanniksi Mattson (Matinpoika).

Jenniferin vanhemmat asuivat Minnesotan koillisosassa Hibbingissä, joka on tunnettu rautamalmiesiintymästään. Billin mukaan Hibbingin kaupunki perustettiin aluksi aivan rautakaivoksen viereen. Kun myöhemmin saatiin selville, että rautamalmia esiintyi aivan kaupungin alapuolella, kaupunki jouduttiin siirtämään syrjemmälle.

Jenniferin Dorothy-äiti puhui suomea sisarensa ja isänsä kanssa. Hän ryhtyi opettamaan Jenniferille suomen kieltä tämän ollessa yhdeksänvuotias, mutta tyttöäpä suomen kieli ei kiinnostanut. Sekä Jenniferin äidinäitiä että hänen äitiään kutsuttiin kuitenkin suomalaisittain mummoksi. Jenniferin isoäiti kuoli tytön ollessa 9-vuotias, mutta isoisä eli vuoteen 1964 asti.

Vierailut isoisän luona ja hänen saunansa jääneet Jenniferille mieleen

Kun Jenniferin isä meni sotapalvelukseen, äiti muutti isän sukulaisten lähelle Michiganiin, jossa perhe sen jälkeen asui. Jennifer kertoo, että hänen autoteollisuudessa työskennelleellä isällään oli kesäisin tehtaan tuotantotauon takia kahden viikon loma, jolloin perhe vieraili vuosittain isoisän luona Minnesotassa. Isoisä asui järven rannalla, ja hänellä oli myös oma sauna, jota hän rakasti. Isoisä ja hänen vaimonsa erosivat Jenniferin äidin ollessa nelivuotias, eikä isoisä koskaan mennyt uudestaan naimisiin.

Iris Humala ja Markku Ruuskanen

Nousevan Auringon maa

Japanilainen kulttuuri alkoi vetää puoleensa jo teini-iässä. Ensin tulivat tankat ja haikut, minkä jälkeen Hokusain Suuren aallon (kuva vas.) myötä löysin japanilaisen kuvataiteen ja elokuvan. Perinteinen japanilainen arkkitehtuuri hurmasi harmonisella puurakentamisella viehättävine sisäpihoineen. Sitten eläkeläisenä TeamLabin Näyttelyssä, Amos Rexin avajaisissa Helsingissä 2018, upposin täysin japanilaiseen taiteeseen. Tämä näyttely toimi sitten eräänlaisena lähtö-laukauksena Japanin reissua suunnitellessamme.

TeamLab on poikkitieteellinen taiteilijaryhmä, joka perustettiin vuonna 2001 Tokioon. Ryhmä koostuu useiden alojen asiantuntijoista: taiteilijoista, ohjelmoijista, insinööreistä, tietokoneanimaattoreista, matemaatikoista ja arkkitehdeistä. Työntekijöitä on yli tuhat, ja ryhmän tuottamaa taidetta on esillä parissakymmenessä kaupungissa ympäri maailmaa. Kollektiivi luo digitaalisia taideteoksia, joissa keskeisenä kiinnostuksen kohteena on ihmisen suhde ympäröivään maailmaan. (Lähteet: HS 19.7.2024 ja Wikipedia)

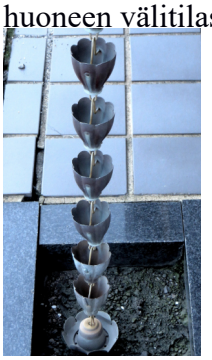
Ohayo Nihon! (Huomenta Japani!)

Tiistaina 5.11 2019 lähdin ystävättäreni kanssa kohti Japania. Päivän vaihtuessa kuudenneksi siellä jossain korkeuksissa aurinko nousi oranssin ja keltaisen sävyissä ja värjäsi koko maailman hennolla punallaan. Laskeuduimme tunnin etuajassa tekosaarelle rakennetulle Nagoyan Chubu Centrair -kentälle. Laukkujen haun ja aamukahvin jälkeen Leena sai yhteyden ystävättäreensä Kyokoon, joten paikallisjunalla matkasimme Otagawan asemalle, missä Kyoko ja Noriko olivat vastassa. Siitä alkoi intensiivinen tutustumispäivä japanilaiseen kulttuuriin näiden rouvien seurassa.

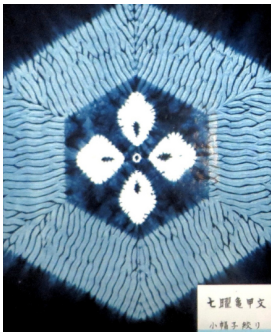
Kyoko navigoi ja Noriko ajoi meidät ensin puistoon ihailemaan valtavaa vaaleanpunaista buddhapatsasta vartijoineen. Puiston toisella laidalla saimme kokea ensimmäisen teesere moniamme pienessä teehuoneessa (kuva oik.) - rauhan tyyssijassa - täydenkuun silmien alla, puutarhan ja huoneen välitilassa.

Sen jälkeen nautimme friteerattuja maitakesieniä ja dashikeittoa, kävimme Kyokon luona, tutustuimme Norikon kotiin ja koiraan ja huristelimme pikkukatuja pitkin hänen jo 50 vuotta pitämäänsä Friends-kahvilaan.

Matka jatkui Nagoyan vanhaan kaupunkiin, jonka kaunis ja rauhallinen puurakentaminen upeine kattoineen ja mielikuvituksellisine ränneineen (kuva vas.) teki vaikutuksen. Uuden ja vanhan rakentamisen harmoniaa - puurakentamisen mestarinäytöksiä. Paluumatkalla saimme vielä kuulla 1600 luvulta peräisin olevasta arimatsu-shibori -värjäystekniikasta – solmubatiikista japanilaisittain (kuva oik.).

Tässä vaiheessa aurinko alkoi näyttää jo väsymisen merkkejä, joten matkasimme tutuksi tulleella hektisellä kyydillä lojumaan onsenin ihaniin altaisiin ja paljuihin (onsen on nimitys sekä kuumille lähteille että niiden yhteydessä toimiville yleisille kylpylöille). Se oli täydellinen päätös vauhdikkaalle, nauruntäyteiselle päivälle hulvattomien japanilaisrouvien seurassa. Vielä pieni hedelmäinen iltapala Kyokon luona ja sitten futonille eli pehmustetulle patjalle 12 tunnin yöunille.

Tokio, TeamLabin kotipaikka

Nagoyan päärautatieasemalla otimme junapassit käyttöön ja matkustimme Shinkansenin eli luotijunan hurjassa vauhdissa kohti Tokiota. Ensimmäinen ilta kului herkullisen kana-aterian parissa ja Tokion ystävälliseen tunnelmaan tutustuen (kuva Tokiosta vas.). Seuraavana päivänä suuntasimme Odaibaan TeamLab Borderless -museoon, joka suljettiin Obaidassa 2022 ja avattiin 2024 Tokion keskustassa.) Matka Yurikamomella siltojen yli tarjosi hienoja näkymiä Tokioon, ja itse TeamLab (kuva alla) voimaannutti jälleen teoksillaan: valtava elävien valojen kokonaisuus, värin ja musiikin yhteissointu perhosin, ilmapalloin, lampuin, lasersätein ja maalauksin höystettynä.

Yurikamome on Tokion ensimmäinen täysin automatisoitu ja kuljettajaton joukkoliikennejärjestelmä, jota ohjataan kokonaan tietokoneilla.

Päivän herkku oli viinietikalla höystetty kala riisin kera. Kotimatkalla saimme kokea Tokion kuuluisan ruuhkan - äärimmäisen järjestäytyneesti vauhdilla eteenpäin vyöryvän ihmismassan. Illalla sitten askeleet veivät vielä Sumidajoen rannalle, kaupungin iltavalojen heijastuksia ja illan rauhaa ihastelemaan.

Hakone, taide-elämysten tyyssija

Hakoneen lähdimme paikallisjunan kyydissä. Yksi alueen tulivuorista oli alkanut heräillä, joten matka jatkui bussilla jyrkkää mutkittelevaa ylämäkeä aina Hakoneen asti.

Kirkas auringonpaiste ja viileä syysilma saattelivat uuteen päivään, joten reput valmiiksi ja kohti Ashijärveä ensin funicularilla Sounzaan haavena maistella mustia munia ja pidentää elinikää seitsemällä vuodella. Matkalla majestettinen Fuji-san näyttäytyi täydessä kauneudessaan huipun lumivanojen kera, ja matkan varren kuumat lähteet höyrysivät ilmoille ylimääräiset lämpönsä. Huikea näky oli koko Owakudanin kalderan höyryävät huokailut, jotka täyttivät tienoon paksulla savullaan ja omalaatuisella hajullaan. Joten - mustia munia emme päässeetkään maistamaan, vaan matka jatkui suoraan köysiradalla alas Ashijärven rantaan.

Sieltä jatkoimme Ashi-järven vastarannalle Narukawan taidemuseoon (kuva vas.). Mikä rauhan tyyssija!

Sisääntulon maisemaikkunan hiljainen näkymä Fujin suojeluksessa lepäävälle Ashijärvelle ja näyttelytilassa edellisenä keväänä kuolleen Fumiko Horin mykistävien maalausten hiljaisuus (kuva oik.).

Bussilla jatkoimme vielä Hakone Open-Air -museoon, jossa uskomattoman laaja Henri Mooren veistosten kokonaisuus odotteli meitä. Sisään tullessa uusi japanilainen kuvanveistäjätuttavuus Takao Tsuchida pysäytti ja kutsui ihastelemaan teoksiaan Surprise with tthe Glare-V ja Sound of Wind (kuva vas.).

Open-Air Museo on perustettu 60-luvun lopulla, ja veistoksia on yli tuhat laajalla puistoalueella eri puolilta maailmaa olevilta veistäjiltä. Alueelta löytyy myös Picasso-paviljonki, jossa esillä on keramiikkaa, piirroksia, grafiikkaa ja joitain maalauksia.

Vaellusreitin tukikohtana Nagoya

Valitsimme Nagoyan tukikohdaksemme, kun halusimme tutustua Magomen (kuva oik.) ja Tsumagon väliseen ikivanhaan Kioto–Tokio-kauppareittiin. Magomen asemanseudun minipatsaspuisto johdatteli vierailijat Magomen rakentamis- ja käsityötaidon historian nautiskeluihin. Vaelsimme läpi upeiden vuoristomaisemien, ruskan, vanhojen sypressien, rauhallisesti virtaavien jokien ja pittoreskien kylien. Päivä oli yksi vahvoista luonto- ja kulttuurielämyksistä. Tsumagosta palasimme bussilla Nagissoon ja sieltä junalla Nagoyaan nauttimaan rentouttavasta onsenista.

Takayama, perinteisen japanilaisen rakennustaiteen kehto

Seuraavana aamuna matka jatkui Takayamaan. Juna porhalsi Hida-joen kupeessa kohti pohjoista, ja vuorten rinteiden ruska sen kun komistui. Kaupunki otti matkalaiset vastaan aseman kupeessa olevalla iki-ihanalla Hokusain aallolla, joka hurmasi vierailijat TeamLabin näyttelyssä Amos Rexin avajaisissa 2018. Iltakävelyllä sitten tupsahdimme aivan ihastuttavaan japanilaistyyliseen ravintolaan, jossa istuimme jalkojen päällä ja nautimme herkullista kana-juusto-sienivuokaa kylmän oluen kera.

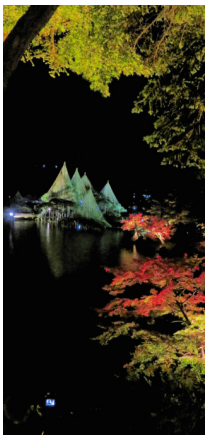
Aamulla sitten oli tiedossa tutustuminen Takayaman vanhaan kaupunkiin Miyagava-joen rannalla (kuva vas.). Se oli yhtenäinen alue, jossa vanhaa oli korjattu pieteetillä Muinaisen puurakentamisen perinteitä kunnioittaen, somia sisäpihoja, paljon pieniä liikkeitä, taidokkaita puuastioita ja koriste-esineitä, keramiikan lumoa, kimonoita ja yukatoita, jotka ovat kimonon kaltaisia kevyempiä, arkipäiväisissä tilanteissa käytettäviä vaatteita.

Ylhäällä rinteessä sijaitsi kaunis ja rauhallinen Higashiyaman temppelialueen kävelyreitti (kuva oik.), jossa yhä loisteliaampi ruska kruunasi hiljaisen nautiskelun. Kaupungin rauhallisessa tunnelmassa astelimme sitten kohti majapaikassamme odottavaa rentouttavaa kylpyä ennen nukkumaanmenoa.

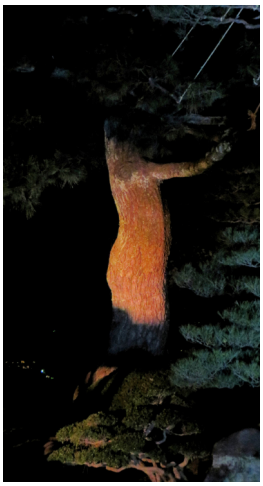

Kanazawa, lumoava puutarhakaupunki

Yhdeltätoista lähti juna Toyaman kautta Kanazawaan. Matkasimme upean ruskan peittämän vuoristoseudun helmassa kirkasvetisen Hida-joen kupeessa. Maisemat sen kun paranivat, mitä pohjoisemmas tulimme, ja Hida-joen vihreä väri loi epätodellisen tunnelman. Toyamassa oli junan vaihto ja hirveä nälkä, löydettiin tosin vain raksuja pahimpaan nälkään. Kanazawan asemalle saavuttuamme menimme ensiksi syömään ja sitten haukkomaan henkeä asemanseudun rakennusten edessä ja alla. Asemarakennuksen uusia teräs- ja lasirakennelmia kannatteli asemalle johtava valtava torii-portti. Näin vanha ja uusi jälleen kohtasivat – täydentäen toisiaan.

Pitsi-istuimin koristellussa taksissa matkasimme Ryokan Yamamuroon, jossa oli ihastuttava lämmin vastaanotto, rentouttavat kylpypaljut ja huone - ”oikea” japanilainen, joka houkutteli istahtamaan jalkojen päälle ja nauttimaan vihreää tervetuliaisteetä. Majoittumisen jälkeen lähdimme Yamamuron isännän opastamalle reissulle kiertelemään Light-up -tapahtuman vuoksi iltavalaistua Kanazawan linnan puistoa ja Kenrokuen puutarhaa (kuvat vas. ja oik.). Kenrokuenin puutarhan valaistus jättiläispuineen, niiden tukirakennelmineen ja koskettavine vesiaiheineen vetivät hiljaiseksi. Ihmisen tekemä kauneus on parhaimmillaan silloin, kun se tukee luonnon omaa kauneutta – kuten ruska, joka illan pimeydessä oli saatu loistamaan aivan käsittämättömällä tavalla.

Hyvin nukutun yön ja pyykkien pesun jälkeen suunnistimme Omicho-marketille ihmettelemään merenelävien ja sienien monimuotoista maailmaa. Sitten olikin jo aika painua pienelle päivälevolle ennen sushiravintolaan lähtöä. Tunnin odotuksen jälkeen meillekin sushi-paikat aukesivat marketin ravintolassa: hihnalta sitten valitsemaan ja herkuttelemaan, palanpainikkeeksi kylmää olutta.

Kävisimme vielä päivänvalolla Kenrokuen- ja Gyokusen puutarhassa, ja ihailtavaa riitti: vesiaiheita, siltoja, putouksia, patsaita, ikivanhoja puita valtavine tukirakennelmineen, ruskan aikaansaamia hillittömän hienoja värejä, paljon turisteja liikenteessä ja tunnelma rauhallinen (kuva vas.).

Puutarhoilta suuntasimme alakaupunkiin eli vanhaan samuraikaupunginosaan kapeine kujineen, kauniine vanhoine taloineen ja tyylikkäine puutarhoineen. Sinne punainen ”samurai”-mies (kuva yllä) toivotti vierailijat tervetulleeksi ystävällisesti kumartaen.

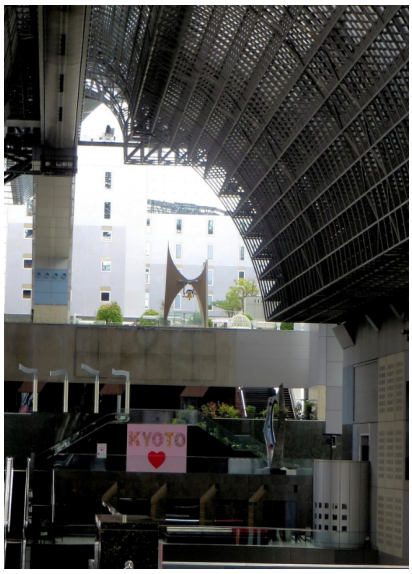
Kanpai Kioto! (Kippistä vain Kioto)

Oli aika siirtyä retkemme viimeiseen kohteeseen Kiotoon, jonne matkustimme tutulla junakyydillä ensin vuorten ja pitkien tunneleiden halki, sitten Biwa-järveä seuraten. Kioton asema hurmasi myös kauneudellaan ja rohkealla harmoniallaan. Majapaikkamme Ryokan Yuharan (kuva vas.) ympäristö on todella viehättävä, kanavan varrella, vanhojen pienten talojen ympäröimä, mustavaristen paratiisi. Uskomaton rauha keskellä miljoonakaupunkia. Innokas isäntä oli vastassa ja selvällä

suomenkielellä kyseli kuulumisia. Käytävien seiniä koristivat isot maalaukset -ryokanin isännän isän maalaamat.

Aikamoinen kokemus oli yukata-ostoksemme Diamaru-tavaratalossa, kun osaston työntekijät pomo mukaan lukien kumartelivat yhdessä kiitokseksi ostoksistamme. Paluumatkalla löysimme myös pieniä grafiikan töitä tuliaisiksi sekä ihastelimme kaupungin vaikuttavaa arkkitehtuuria.

Viimeinen päivä Kiotossa ja toiseksi viimeinen Japanissa. Lähdimme viemään postikortit ja tarkistamaan Nagoyan lentokenttäbussin lähtöpaikan. Matkalla juutuimme ihastelemaan Kioton asemanseudun vaikuttavaa arkkitehtuuria (kuva oik.). Ylhäälle aseman ”katolle” oli rakennettu viheriöivä tasanne, josta oli huikeat näkymät eri puolille kaupunkia. Kuinka ollakaan valokuvaan tallentui kahden todellisuuden kuva, joka pudotti katselijan suoraan japanilaiskirjailija Haruki Murakamin teoksen 1Q84-maailmaan.

Tämän jälkeen teimme viimeisen junapassimatkan - Inari Shrinelle ihastelemaan kettujen vartioimaa shinto-temppeliä lukuisine torii-portteineen (kuva vas.).

Inari on japanilainen hedelmällisyyden, riisin, maatalouden, kettujen, teollisuuden ja maallisen menestyksen ilmenemä. Se voi olla miehen, naisen tai androgyynin olennon muodossa ja on suosittu hahmo sekä shintolaisuudessa että buddhalaisuudessa. Inarin ketut eli kitsune ovat puhtaan valkoisia ja toimivat hänen lähettiläinään. (Lähde: Wikipedia)

Temppelialueen valtava hälisevä ja selfieitä ottava turistijoukko pakotti kuitenkin poistumaan alueelta melko pikaisesti. Onneksi illalla pääsi rauhoittumaan japanilaiseen kylpyyn!

Seuraavana päivänä meitä odotteli vielä mielenkiintoinen bussimatka silmiä hivelevässä maisemassa pitkine tunneleineen ja korkeine siltoineen – suorastaan käsittämättömän korkealla kuljettiin ja jokainen silta erilainen. Kyoko ja Noriko olivat meitä lentokenttähotellilla saattamassa, ja yhteinen illallinen oli kaunis päätös matkallemme.

Arigato Nihon! (Kiitos Japani!)

Aamiaisen jälkeen 22.11.2019 oli aika jättää hyvästit ihanalle Japanille. Matka oli täynnä upeita maisemia, taidetta, historiaa, herkullista ruokaa, ystävällisiä ihmisiä ja ennen kaikkea lukemattomia unohtumattomia elämyksiä.

Kuvat ja teksti: Marita Nygren

Lapin huumaa ja kultakuumetta

Osa 1: Lapin huumaa

Lapin huumaa. Kenesjärvi sekä yli 500 metrin korkeuteen kohoava Kellostapuli.

Ahkun Tuvan Nuoli V kiitää pitkin Lemmenjoen pintaa. Vauhdissa mukana Hannele Ruuskanen ja Leena Kousa. Perämiehenä Juha ”Tintti” Tiainen.

Ensimmäisen matkani Lappiin tein vuonna 1970. Kiersimme kahden auton karavaanilla Enontekiön, Altan, Hammerfestin ja Nuorgamin kautta Ivaloon, jossa vietimme vaimoni Hannelen kanssa neljävuotishääpäivää Ivalon leirintäalueella. Hääpäivän lisäksi tuolta matkalta mieleen tulee Norjan rajalla Palojärvellä sijaitseva Galdotievan mökkikylä ja etenkin ne räkkäparvet, jotka meinasivat syödä meidät elävältä, kun menimme kalaan Palo-ojalle. Tuo räkkäparvi oli itse asiassa pitkälti syynä siihen, että seuraavaa Lapin matkaa piti odottaa 20 vuotta.

Seuraavan matkan aikana Palo-ojan räkät alkoivat unohtua ruskan väriloistoa Ylläksen rinteiltä katsellessa. Lappi alkoi vetämään puoleensa niin, että seuraavien 10 vuoden aikana olimme Äkäslompolon Pirtukirkosta vähän rinteeseen päin sijaitsevalla työnantajan mökillä lähes jokavuotisia ruskaviikon aikaisia vieraita.

Kilpisjärveltä kohti Haltin valloitusta

Äkäslompolon lähialueille tehdyt päivävaellukset ja niiden aikana keitetyt nokipannukahvit olivat aikansa riittävä annos täyttämään tunturissa vaeltamistarpeen. Sitten halu yön yli tunturivaellukselle kävi niin vahvaksi, että torstaina 28.8.1997 klo 20 lähdin ajelemaan Heinolasta kohti Kilpisjärveä, sillä olin ensimmäisenä tunturivaelluksenani päättänyt toteuttaa Haltin valloituksen. Saavuin Kilpisjärvelle perjantaina puolilta päivin ja majoituin Saanan majojen mökkiin. Haltin vaellusreitti kuului tuolloin niihin vaellusreitteihin, joiden varsille oli rakennettu vaeltajien käyttöön yöpymistupia. Mökin toisessa päässä oli kaikkien käytössä oleva autiotupa ja toisessa varaustupa. Olin päätynyt käyttämään varaustupia, joten kävin lunastamassa tuvan avaimen ja painuin yöpuulle. Olin laittanut illalla kaikki valmiiksi, joten perjantaiaamuna klo 6.30 reppu selkään ja matkaan.

Tiedän, että useamman päivän tunturivaelluksille ei saisi lähteä yksin. Minä kuitenkin lähdin. Retkikartan mukaan Kilpisjärveltä Haltille on matkaa suuntaansa 55 kilometriä, joten edestakaisin matkaa tulee 110 kilometriä. Matkaoppaat suosittelivat matkaan käytettävän seitsemän päivää, johon jakoon sopi myös Saari-, Meekon- ja Pitsusjärven yöpymispaikkojen etäisyydet toisistaan. Minusta suositellut päivämatkat tuntuivat lyhyiltä, joten ajattelin käyttää aikaa matkaan vain viisi päivää, joten varasin yöpaikan vain Meekon- ja Pitsusjärveltä. Tämä merkitsi sitä, että ensimmäisen ja viimeisen päivän Kilpisjärven ja Meekonjärven väliseksi matkaksi tuli 32 km. Matkaa suunnitellessani ajattelin, että eihän se ole matka eikä mikään. Mutta kun illalla 13,5 tuntia kestäneen yhtäjaksoisen tunturi-

vaelluksen jälkeen olin Meekonjärvellä, olin toista mieltä. Kyllä oppaat ovat oikeassa.

Perillä koin, että joskus käy myös tuuri. Muistan, kuinka ihanalta tuntui, kun kohta tupaan päästyäni tuvan oveen koputettiin ja pääsin Rajavartiolaitoksen saunan jälkilöylyihin. Olivat nähneet tuloni ja ajatelleet, että olen saunan tarpeessa. Saunan jälkeen ei yömyssy maistunut, eikä tarvinnut unta odottaa.

Myös toisen päivän vaellus Pitsusjärvelle, joka ennakkoajatuksissani oli ”vain” 12 kilometriä, osoittautui käytännössä ihan oikean pituiseksi, sillä edellisen päivän pikamarssista poiketen se antoi mahdollisuuden pysähtyä tulipaikalla keittämään kahvit ja katsomaan maisemia, muun muassa muutamaa kallioiden lomassa iloisesti virtaavaa koskea. Myös Pitsusjärvellä tupa oli tyhjä, joten yörauha oli sielläkin hyvä.

Näkymät Haltilta häikäisivät

Kolmantena päivänä oli edessä matkan kohokohta Haltin huputus. Matkaa huipulle oli 11 km, mutta koska matka piti kulkea edestakaisin, niin kyllä siinä patikoitavaakin riitti. Matkantekoa tosin helpotti se, että mukana tarvitsi kantaa vain päiväevät. Osa matkasta on myös muuhun reitin maastoon nähden hyväkulkuista. Hyväkulkuisuus kuitenkin loppui polun muuttuessa kuin varkain Haltin reitille ominaisiksi kivenmurikoiksi. Polku alkoi myös kohoamaan muuttuen lopulta hyvinkin jyrkäksi. Kunnes yhtäkkiä maasto ei enää nousekaan ja huomaa kiivenneensä korkeimmalle paikalle, jonne Suomessa voi päästä eli Haltin huipulle. Minulle tämä tapahtui maanantaina 1.9.1997 kello 13.30.

Minusta paikka oli kuitenkin pettymys, sillä en nähnyt mitään huippua. Ennemminkin paikka muistutti kivikkoa, jota ei huomannut Haltin huipuksi muusta kuin paikalle kootun kivikasan päälle pystytetystä merkistä, jonka mukaan Suomen korkein paikka, Haltin huippu 1324 metriä merenpinnasta, on siinä. Huipun puutteen korvasi upea sää, sillä aurinko paistoi kirkkaalta taivaalta. Näkyi ”maailman ” ääriin! Avaruuden lisäksi alempana olevaa ympäristöä tarkkaillessa tunsi, että oli korkealla.

Aikani maisemaa ihailtuani ja auringon lämmössä kivikasaan nojaillessa nokoset otettuani sekä nimen Haltin valloittajan kirjaan laitettuani aloitin paluumatkan. Kesken matkan kohosi pilviä taivaalle ja alkoi sataa. Vastaan alkoi myös tulla vaeltajia matkalla Haltille. Tuvalle päästyäni huomasin, että paikalle oli tullut muita vaeltajia niin, että tuvan ulkopuolelle oli pystytetty jopa muutama teltta. Myös varaustupaan oli ilmestynyt kolme reppua. Syyskuinen sade oli sen verran kylmää, että tiesin uusien kämppäkavereideni olevan kylmissään, kun he pääsevät takaisin. Niinpä virittelin tulen kaminaan ja pistin saikkaveden kiehumaan. Se oli hyvä veto, sillä lämmin kämppä ja valmiit saikat saivat aikaan sen, että meistä tuli kolmikon kanssa heti kavereita. Kaveruutta tosin auttoi se, kun totesimme yhden kolmikosta olevan lähtöisin Heinolan Jyrängöstä, jota minäkin kotinani pidän.

Kolmikolla oli tarkoitus seuraavana päivänä vaeltaa Saarijärvelle. Minun paluumatkani ensimmäinen päivämarssi oli vain Meekonjärvelle, joten sovimme, että aamulla he voivat lähteä heti herättyään ja minä laitan kämpän kuntoon seuraaville, niin kuin sääntö on.

Haltin huippu

Kun saavuin Meekolle, siellä ei ollut ketään. Päivän mittaan sinne saapui Pitsusjärvellä kohtaamani nuorten joukko. Osoittautui, että olivat Tampereen teknillisen korkeakoulun opiskelijoita, jotka käynnistivät uuden lukuvuoden Haltin vaelluksella. He olivat kovin tyytyväisiä, kun vaihdoin heidän kanssaan ylimääräiset makkarani pariin teepussiin. Muistiinpanoissani lukee: ”Tuntureiden väliin puristuva Meekonjärvi oli taianomainen, kun sen tyyneen pintaan laskeutui usva ja kuu näkyi usvan läpi.” Ja toinen merkintä: ”Yöllä tupaan saapui kaksi miestä Tampereelta. Nukkuivat muutaman tunnin ja jatkoivat matkaansa.”

Vaellusinto vain vahvistui

Ensimmäinen tunturivaellukseni alkoi 32 kilometrin päivämarssilla Kilpisjärveltä Meekonjärvelle. Se myös päättyi samalla taipaleella toiseen suuntaan. Vaikka reppu paluumatkalla oli useita kiloja menomatkaa kevyempi, tunturikilometrit veivät mehut niin, että saavuttuani takaisin Kilpisjärvelle olin ensi alkuun valmis vannomaan, että ei enää ikinä uudestaan. Saunottuani ja saatuani Haltin valloittajan todistuksen tuvan avaimien palautuksen yhteydessä olin kuitenkin jo aivan toista mieltä. Hyvänolontunne vielä lisääntyi, kun muutama päivä kotiinpaluuni jälkeen eräs tuttavani tuli käsi ojossa tervehtimään ja totesi ”Seppo, kiitos viskistä”. Kuten edellä olen todennut, kannoin osaamattomuuttani tai oikeastaan tyhmyyttäni tunturiin paljon tarpeettomaksi osoittautunutta tavaraa, muun muassa ison pullon viskiä. Jätin siitä liian Pitsusjärven tupaan. Se kuka tietää viskin värin, ymmärtää, miksi laitoin pullon alle ”aitoustodistuksen” pullon sisällöstä. Ystäväni oli ollut seuraava kyseiseen tupaan majoittuja.

Torstaiaamuna lähdin kohti kotia, jonne saavuin sunnuntai-iltana 7.9.1997. Matkaa hidasti se, että poikkesin matkalla kaverini Jarmon mökillä. Muistiinpanoissa lukee lauantain kohdalla ”verkot järveen” ja sunnuntain kohdalla ”verkot ylös, hyvin kalaa!”

Kevon kanjonireitti ruskan aikaan

Talven mittaan huomasin, että Lapin huuma piti minua vallassaan niin, että jo hyvissä ajoin ennen seuraavaa kesää päätin ruska-aikana vaeltaa Kevon kanjonireitin. Tämä 62,5 kilometriä pitkä reitti yhdistää Inarista Karigasniemelle ja Utsjoelle johtavat tiet. Reitin eteläpään lähtöpiste sijaitsee Karigasniementien Sulaojan taukopaikalla ja pohjoispään lähtöpiste Utsjoentiellä Kenestuvan matkailumajan kohdalla. Yleisin tapa kulkea kanjonireitti on kulkea Sulaojalta Kenesjärvelle. Niin minäkin sen kuljin.

Lähdin kotoa matkaan perjantaina 21.8.1998. Seuraavan päivän illansuussa saavuin Kenestuvalle, josta olin varannut mökin. Sovin leiripaikan isännän Kenestuvan Matin kanssa, että hän vie minut aamulla Sulaojan taukopaikalle. Aamulla satoi, joten lähtö siirtyi maanantaiksi. Maanantaiaamuna Matti vei minut Sulaojalle, ja lähtiessäni kohti kanjoniin vievän polun päätä hän toivotti hyvää vaellusta ja lähti takaisin Kenesjärvelle.

Olin mielestäni viisastunut edellisestä vaelluksesta. Rinkkani painoi huomattavasti vähemmän. Siihen vaikutti matkan lyhyys, mutta ehdottomasti myös se, että edellisiin vaelluksiin nähden ”tarpeellista” tavaraa oli nyt huomattavasti vähemmin. Teltta ja makuupussi olivat kuitenkin mukana, sillä tällä reissulla oli pakko yöpyä teltassa. Kenesjärven reitillä ei tuolloin ollut tupia, oli vain muutamia telttapaikkoja, jonne oli rakennettu maasta irti olevia lavereita, jotka olivatkin hyvä apu telttapaikkoja tarvitseville.

Sanotaan, että Kevon reitti on raskas ja vaarallinen**,** mutta että se upeudellaan palkitsee kulkijansa. Väitteen huomaan todeksi, kun runsaat 10 kilometriä Sulaojalta taivallettua yhtäkkiä huomaa edessään avautuvan Kevon kanjonin. Tämä noin 40 kilometriä pitkä ja paikka paikoin 80 metriä syvä rotkolaakso, jonka pohjalla luikertelee Kevojoki, on todella komea näky. Vaelluspolku seurailee kanjonin reunaa, laskeutuu välillä kanjonin pohjalle ja nousee taas jyrkkää rinnettä ylös. Pahimpiin paikkoihin on tehty portaikkoja helpottamaan kulkemista ja lisäämään turvallisuutta.

Taivalluksen jännittävyyttä lisäsi kolme joen ylityspaikkaa, jossa ylityksen voi tehdä käyttäen apuna joen yli pingotetussa vaijerissa roikkuvia käsikahvoja. Tämä olikin tarpeen, sillä veden virtaus oli niin voimakasta, että vaijerista huoli-

Utsjoen tunturiylängöillä sijaitsevassa Kevon luonnonpuistossa on yli 40 km pitkä Suomen suurin rotkolaakso, Kevon kanjoni, jonka pohjalla virtaa Kevojoki.

Kuva: Hanna Sobczuk, CC

matta ylitys osoittautui vaativaksi. Noin kolmanneksen matkasta kuljettuani leiriydyin pienen puron rannalla keskelle metsää vain muutama metri polusta. Rauhallinen paikka nukkua puron hiljaisen solinan kuuluessa taustalla. Aamulla matka jatkui kanjonia seurailevaa polkua pitkin.

Veden kohina ennakoi Fiellun putousta

Matkan ehdottomiin nähtävyyksiin kuului Fiellun putous. Se sai 26 metrin putouskorkeudellaan aikaan jyminän, joka kuului kauas ennen kuin putous oli edes näkyvissä. Putouksen kohdalla polku ylittää joen. Jyrkkien rinteiden vaarallisuuden vuoksi ylitys kehotetaan tekemään laskeutumalla ylityspaikalle laskeutumista varten rakennettuja portaita pitkin. Rinteet olivat todella sellaiset, että ainakin tämä retkeilijä oli tyytyväinen portaisiin. Samoin joen ylitys ilman tukivaijeria olisi varmasti ollut toisenlainen ponnistus. Putouksen jälkeen polku nousi kanjonin reunalta korkeammalle tunturiin kohti siellä olevaa leiripaikkaa. Polku kulki pitkin tunturin rinnettä matalan, pääasiassa koivikkoa olevan kasvuston seassa nousten pikkuhiljaa korkeammalle. Yllättäen polun varsi muuttui kuin kuun maisemaksi, jossa näkyi silmänkantamattomiin pystyyn kuolleita 2–3 metrisiä koivun vesoja. Kotiin tultua selvitin, että kyseessä on Tunturimittariperhosen toukkien tuhoama koivikko.

Lopulta pääsin korkealla tunturissa sijaitsevan pienen lammen rannalla olevalle vaatimattomalle leirialueelle, jossa palveluina näytti olevan pieni puucee. Paikalla ei tullessani ollut muita, joten varasin parhaan paikan, pystytin teltan ja aloin valmistautumaan yöpuulle. Äkkiä paikalle ilmestyi iloinen tyttökaksikko Hyvinkäältä, jotka myös valmistautuivat nukkumaan. Olin jo lähes unessa, kun paikalle saapui vielä ryhmä metsäkoululaisia, joiden riehakas leirielämä ei antanut mahdollisuutta jatkaa unia. Mietiskelin siinä aamua ja aamutoimia. Miettimisen tuloksena leirin viimein hiljennyttyä purin leirini ja poistuin paikalta. Aamulla tulin taukopaikalle, jossa kaksi turkulaista kalareissulla ollutta nuorukaista kiroili saukkoa, joka oli edellisyönä kantanut pesäänsä heidän telttansa alla säilössä olleet puhdistetut saaliinsa. Poikiakin rupesi jo huvittamaan eläväisen saukon esiintyminen onnistuneen ryöstön jälkeen. Tuli mieleen sanonta ”voittajan on helppo hymyillä”. Myös Hyvinkään tyttökaksikko otti kiinni. Sanoivat ihmetelleensä aamulla, minne olin yöllä hävinnyt.

Kevon lenkki on erilaista Lappia. Kanjoni ylhäältä tunturista nähtynä on komea näky. Lenkin korkeuseroista varoitellaan huonojalkaisia. Varoitukset on syytä ottaa vakavasti, sillä vaikka pahimpiin paikkoihin onkin rakenneltu portaita, mäkien nousut ja laskut ovat tosi haastavia. Eikä joen ylityskään ole helppo painavan rinkan kanssa, vaikka ylitystä helpottaakin joen yli vedetty tukivaijeri. Vaarallisuutensa vuoksi Kevon kanjonireitti onkin talviaikaan suljettu.

Sauna odotti Kenestuvalla

Kolmen päivän ja kahden yön jälkeen saavuin takaisin Kenestuvalle. Matilla oli sauna kuumana, mikä kruunasi paluun. Saunan jälkeen istuin Matin kanssa iltaa ja kuuntelin Matin tarinoita, joita muutaman saunajuoman jälkeen riitti. Kuulin muun muassa, että aikanaan Inarin ja Utsjoen välillä posti sanan varsinaisessa merkityksessä kuljetettiin kantamalla vanhimpien tietojen mu-

Lemmenjoki

kaan kerran kolmessa viikossa, sitten kerran viikossa ja lopulta kolmesti viikossa suuntaansa. Tämän noin 120 kilometrin mittaisen taipaleen taittaminen edellytti taukoja ja myös yöpymisiä. Kenestuvan paikalla oli aikanaan postitupa, jossa Inarin ja Utsjoen väliä jalkaisin tai hiihtäen kulkevat postimiehet pitivät taukoa ja tarvittaessa myös yöpyivät. Inari–Utsjoki-tien valmistuttua tulivat postiautot ja postiasema joutui turistien yöpaikaksi, jona se toimii edelleen. Postimiesten peruspalkkaan vaadittiin, mikäli oikein muistan, kantaa14 kilon postikuorma. Kannettavasta lisäkuormasta maksettiin erikseen. Kerrotaan myös, että postimiehet kantoivat Utsjoen ensimmäisen kunnantuvan tiilet Utsjoelle, 2 tai 3 tiiltä kerrallaan.

Lähdin torstaina 27.8 ajelemaan kohti kotia Itä-Suomen reittiä. Kotona olin lauantaina puolilta öin.

Lemmenjoelle ja kultavaltauksen pariin

Talven 1999 aikana mökkinaapurini Kousan Jussi ja Mörskyn Masa Mäntyharjulta saivat minutkin innostumaan kullankaivuusta. Niinpä liityimme osakkaiksi ryhmään, joka vuokrasi valtausalueen Saariselän Rönkönojalta. Samoihin aikoihin valtiovalta käynnisti keskustelut koneellisen kullankaivuun lopettamisesta Lemmenjoen kansallispuistossa.

Ajattelin, että kuuluminen oikeisiin kullankaivajiin edellytti valtauksen lisäksi myös sen, että valtauksella käydään. Niinpä ajattelin käydä pikimmiten katsomassa, miltä Rönkönoja näyttää. Ajattelin samalla matkalla myös kiertää Lemmenjoen kansallispuiston vaellusreitin. Puiston lisäksi halusin nähdä, miltä lopettamisuhan kohteena olevien konekaivajien toiminta ja luontoon jättämät jäljet näyttävät, jotta voin muodostaa käsityksen konekaivuun lopettamisesta käytävään keskusteluun.

Näissä mietteissä läksin kotoa torstaina 26.8.1999 klo 17, ja saavuin seuraavana päivänä puolen päivän maissa Inarin kylän keskustasta noin 45 kilometrin päässä olevaan Lemmenjoen Njurkulahden kylään Ahkun Tuvalle, josta olin varannut mökin.

Lauantaiaamuna aloitin vaelluksen Lemmenjoen kansallispuistoon luontopolulta, joka alkoi muutama sata metriä Ahkun Tuvalta. Reitti seuraili Lemmenjoen vartta ja kulki alkumatkan joen etelänpuoleisella rannalla. Härkäkoskella kulku siirtyi joen pohjoispuolelle. Ylitin joen veneellä, joka oli kiinnitetty joen yli viritettyyn vaijeriin. Jonkun matkaa Härkäkoskelta tulin yhdelle Lemmenjoen nähtävyydelle, Lemmenjokeen laskevan Ravadasjoen suussa olevalle komeasti ryöppyävälle putoukselle, tai itse asiassa 150 metriä pitkälle putouksien sarjalle, jonka kokonaisputouskorkeus 20 metriä antaa vedelle sellaisen voiman, että pauhu kuuluu. Kohta putouksen jälkeen polku nousi tunturiin ja Lemmenjoki katosi näkyvistä.

Yövyin teltassa Vaskojoen leiripaikalla. Muita vaeltajia ei näkynyt. Aamulla kohta liikkeelle lähdettyä polku kääntyi kohti Jäkälä-äytsin ja Morgamojan konekaivuualuetta. Kaivuualueelle ei saanut mennä, mutta jo alueen reunalta näki, miltä tunturi koneiden jäljiltä näyttää. En pitänyt. Sivuutin konekaivuualueen, ja jatkoin matkaa. Tulin Pellisen kämpälle, jossa tupa ja

saunarakennus olivat lukossa. Pihassa oli kuitenkin hyvä tulipaikka, jossa keitin kahvit.

Pellisen kämpältä Ravadasjärvelle

Pellisen kämpältä matka jatkui hengenahdistuksen mäkenä tunnettua polkua pitkin Kultahaminaan, jossa sijaitsee Lemmenjoen latvavesien päätelaituri. En odottanut venettä, vaan lähdin Njurkulahteen johtavalle polulle. Saapuessani iltamyöhällä Ravadakselle autiotuvassa oli jo yöpyjiä, joten katsoin parhaaksi kääriytyä makuupussiini ja asettautua kämpän ulkoseinällä olevalle penkille pitkäkseni. Eihän siinä unta saanut, mutta yö meni mukavasti seuratessani kahden saksalaistytön touhua. He istuivat kaiken yötä rannassa olevan pöydän kannella, tuijottivat Ravadasjärven pintaa ja siihen kuun muodostamaa siltaa kuunnellen hiljaisuutta, jonka rikkoi vain järvessä uiskenteleva vesilintu. Kaiken kruunasi järven pintaan nouseva usva. Tytöt muistavat sen yön varmasti!

Aikaisin aamulla lähdin päinvastaiseen suuntaan samaa polkua, jota pari päivää aiemmin kävelin. Ylitin joen Härkäkoskella, ja muistan, kun katselin tunturin rinteessä kulkevalta polulta laaksossa virtaavaa Lemmenjokea. Joki oli kuin tunturien väliin puristunut auringonpaisteessa kimmeltävä, mutkitteleva vesinauha, joka Inaria kohti kulkiessaan vuoron perään kapeni ja leveni puristuen välillä kuohuvaksi nivaksi. Sanoin kuvaamaton näky!

Ahkun Tuvan tarina

Lemmenjoen kansallispuistossa vietetyn kahden yön ja kolmen päivän jälkeen saavuin takaisin Ahkun Tuvalle. Saunan jälkeen istuskelin ravintolassa, jonka saliin sattui talon isäntä Juha ”Tintti” Tiainen. Tervehdin ja utelin syytä, miksi sali on tyhjä. Isäntä totesi: ”On maanantai-ilta, kultamiehet ovat aloittaneet viikon työt ja vaeltajat vaellusretken”. Kerrottuani vaelluksestani ja jatkosuunnitelmistani Tintti jäi juttelemaan. Sain kuulla, että Ahkun Tuvan perusti aikanaan saamelainen poromies Juhani Jomppanen, joka alkoi sotien jälkeen kuljettamaan turisteja ja kultamiehiä Nuoli-veneellään Lemmenjoen kultamaille. Vuonna 1955 Juhani avioitui Kirstin kanssa, ja he alkoivat yhdessä kehittämään Lemmenjoen matkailua. Perheen tyttäret olivat voimiensa mukaan työssä mukana. Juhanin kuoltua Kirsti tyttärineen päätti jatkaa yritystä. Nyt yksi tyttäristä Margetta Jompan-Tiainen yhdessä miehensä Juha Tiaisen kanssa jatkavat Ahkun Tuvan toimintaa tarjoten ravintola-, majoitus- ja kuljetuspalveluja turisteille ja kultamiehille.

Tintin kanssa jutustelun jälkeen ennen nukahtamista mökissäni muistelin, kuinka Lemmenjoki on kulkenut mukanani lähes koko ikäni. Yksi varhaisimmista muistikuvistani ylipäänsä on kesältä 1950, jolloin asuimme Mäntsälässä Hella Vuolijoen kartanon torpassa. Muistan kun isä ja äitipuoli keskustelivat Lemmenjoen kullasta ja pohtivat, kannattaisiko sinne lähteä. Muistan tuolloin jo ihmetelleeni, mitä tarkoittaa kullan kaivaminen, ja pelänneeni, mitä jos isä lähtee sitä kaivamaan.

Aamulla lähdin ajelemaan Rönkön ojalle.

Jutun osa 2 julkaistaan Ondruskan seuraavassa numerossa.

Allekirjoittanut Inarin kirkkomaalla Pyrkyrien palstalla 17.9.2023.

Syyskuussa 1978 Inarin kirkkomaasta erotettiin 24.9.1978 alue Lapin kultamailla ansioituneiden kaivajien haudoille. Ensimmäisenä tälle Pyrkyreiden palstalle haudattiin syyskuussa 1978 kuollut Jaakko Isola. Vuonna 1949 Pellisen kämpällä keittiöapulaisena toiminut, kultamiehiä hurmannut ja Petronellan kukkuloille nimen antanut hollantilainen Petronella, oikealta nimeltään Sylvia Petronella Antoinette van der Moer kuoli 90-vuotiaana San Franciscossa 2014. Petronellan toiveiden mukaisesti hänen tyttärensä toi Petronellan tuhkan Lemmenjoelle ja Petronella sai viimeisen leposijansa Inarin Pyrkyrien palstalta.

Pellisen kämppä ja kämpän rakentajat

Pellisen kämppä eli Morgamin kultala. Lemmenjoen viimeisen kultaryntäyksen keskus.

Lemmenjoen viimeisin kultakuume, käynnistyi, kun Ivalojoen sivuhaaralla Sotajoella kultaa kaivaneet Kullervo Korhonen, Heikki Kokko, Jukka Pellinen ja Jaakko Isola siirtyivät vuonna 1947 Lemmenjoelle, varasivat Morgamojalta kaivualueet, rakensivat Pellisen kämpän, joka myös Morgamin kultalana tunnetaan. Eikä suotta, sillä nelikko löysi kultaa, tarinoiden mukaan jopa niin, että kaikista tuli miljonäärejä.

Salausyrityksistä huolimatta huhut kultalöydöstä levisivät, mikä aiheutti rynnäkön Lemmenjoelle niin, että suurimmillaan vuonna 1949 Lemmenjoella sanotaan olleen noin 170 virallista valtausta ja kaivamassa noin 200 kaivajaa. Useat palasivat tyhjin käsin. Jotkut taas rikastuivat. Pellisen kämppä oli Lemmenjoen kultaryntäyksen keskus.

Vuonna 1951 nelikko hajosi, kun Kullervo Korhonen sai idean kaivinkoneen ostosta ja siirtymisestä koneelliseen kaivuuseen. Korhonen ei saanut kavereitaan innostumaan hankkeesta, niinpä hän hankki koneen yksin. Näin Kullervo Korhosesta tuli Lemmenjoen ensimmäinen konekaivaja. Yritys epäonnistui, Kullervo pakkasi reppunsa ja poistui Lemmenjoelta, ja nelikosta tuli kolmihenkinen.

Vuonna 1953 kolmikosta tuli kaksikko, kun Jukka Pellinen miestapon yhteydessä sai itsekin surmansa.

Seuraavaksi Heikko Kokko iski silmänsä Inarin kirkolla Hotelli Ranta Maria pitävään Mari Raumalaan. Mari oli jo naimisissa Aaro Raumalan kanssa. Kokko maksoi Aarolle kilon kultaa. Ja niin ”Kultasilmä” Kokko sai Marin, lopetti jätkän elämän ja alkoi hotellin johtajaksi.

Jaakko Isola jäi yksin tunturiin. Muutti Morgamilta Kaarreojalle, rakensi sinne kämppäkartanon ja jatkoi kullan kaivuuta. Jaakko tunnettiin säntillisenä ja ahkerana miehenä, joka oli montulla töissä niin kuin töissä ollaan. Kävi kylillä vain, kun tarvetta oli. Kuului Lemmenjoen elinkautisiin, asuen siellä kesät talvet. Eräänä syyskuun aamuna vuonna 1978 ohikulkija löysi Jaakko Isolan kuolleena sängyltään. Kuolinsanoman lisäksi levisi sana, että Isolan kämpästä ei löytynyt kuin vajaa kultapullo. Yksi Lemmenjoen suuria arvoituksia on edelleen se, missä on Jaakon kullat. Samanaikaisesti Jaakko Isolan kuoleman kanssa kämppäkartanolle ilmestyi väriltään harvinainen valkea poro. Sanotaan Jaakon tulleen vahtimaan kultaansa.

Lapin huumaa -teksti ja -kuvat:
Seppo Ruuskanen

Kerro Ondruskan lukijoille kuvin ja sanoin tarinoita suvustasi tai matkakokemuksistasi joko lyhyesti tai pidemmin tarinoin. !

Kalle Pekka Ruuskanen käräjillä

Virallinen syyttäjä vaati rangaistusta uhkapelistä kelloseppä Kalle Pekka Ruuskaselle, sorvari Kalle Pekka Uimille, maakauppias Nikifor Ivanoffille sekä rusthollari Matti Rietrikki Sopaselle.

Vastaajat olivat olleet koolla itsellisnaisen Lovisa Kraftin asunnolla. Ivanoff oli vaihtanut taskukelloja Sopasen kanssa, joka oli maksanut välirahaa Ivanoffille 70 markkaa. Sen jälkeen Sopanen oli myynyt kellonsa Uimille 125 markasta. Vastaajat kiistivät uhkapelisyytteen.

Todistajana kultiin Kaisa Taposta, joka kertoi muiden kuin Ruuskasen istuneen pöydän ääressä pelaten ”Landsknet” -korttipeliä. Pelaajat liikuttelivat rahoja pelatessaan, mutta määrää todistaja Taponen ei tiedä. Ruuskanenkin istui pöydän ääressä, mutta todistaja ei nähnyt Ruuskasen osallistuvan korttipeliin.

Todistajana kuultiin myös Hilda Lautiaista, joka oli nähnyt vastaajien istuvan pöydän ääres-sä Lovisa Kraftin asunnossa ja liikuttelevan kortteja. Pöydällä oli ollut rahapusseja.

Virallisen syyttäjän uudistettua syytteensä käräjäoikeus teki päätöksen, jonka mukaan se ei voinut katsoa voivansa tuomita Kalle Pekka Ruuskasta asiassa syypääksi uhkapelin harjoittamiseen.

Nikofor Ivanoff, Kalle Uimi ja Matti Sopanen asiassa kuulusteltujen todistajankertomusten mukaan olivat eräänä iltana syyskuussa 1887 Lovisa Kraftin asunnolla harjoittaneet ”Landsknet”-nimistä rahallista uhkapeliä, minkä takia heidät tuomittiin kukin 25 riksin eli 140 markan sakkoihin sekä maksamaan oikeudenkäyntikuluja todistajille ja haastemiehelle.

Rantasalmen tuomiokunnan pöytäkirja
13.11.1889 § 69

Sukutieto käden ulottuvilla – sukukirjoja saatavilla

Ruuskanen-Ruuska-sukuseuran hallitus on päättänyt kolmannen painoksen ottamisesta Ruuskan sukuhaaroja käsittävästä sukukirjan kolmososasta. Sukukirjan tämä osa sisältää tietoja yli 11500 Ruuskan sukuhaaroihin kuuluvasta henkilöstä. Henkilötietojen lisäksi kirjassa kerrotaan tarinoita sukuun kuuluvista henkilöistä eri vuosisadoilla.

Kirjan kakkososassa on sukutaulut Ruuskanen-sukuhaaroista ja kolmososassa sukutaulut Ruuskan sukuhaaroista. Ykkösosa käsittää suvun historiaa sekä sukuhaaroja ja yksittäisiä henkilöitä koskevia juttuja.

Kirjojen myyntihinnat:

- Uusille tilaajille pakettihinta ykkösosa + kolmososa 110 €

- Vanhoille tilaajille pelkkä kolmososa 70 €

- Uusille tilaajille kaikki osat yhteensä 120 €

Tilaushintoihin lisätään postituskulut. Kirjat toimitetaan tilaajille maksun saavuttua sukuseuran tilille.

Kirjoja voit tilata Markku Ruuskaselta sähköpostitse markkuj.ruuskanen@kolumbus.fi, postitse Valmukatu 18 A as 1, 04420 Järvenpää tai puhelimitse 050 5729534.

Sukuseuran hallituksen yhteystiedot

Puheenjohtaja, sukututkija
Markku Ruuskanen
Valmukatu 18 A 1, 04420 Järvenpää.
Sähköposti: *markkuj.ruuskanen(at)kolumbus.fi*
p. 050 5729534

Varapuheenjohtaja
Outi Rytkönen
Kirkkosaarentie 313, 72400 Pielavesi
Sähköposti: *outirytk(at)gmail.com*
p. 040 8455363

Sihteeri
Laila Marjomaa
Pekkapuhdontie 44, 85640 Nivala
Sähköposti: rintala158*(at)gmail.com*
p. 044 3660757

Jäsenasiat, osoitteenmuutokset
Veli-Pekka Ruuskanen
Korppaanmäentie 16 B 17, 00300 Helsinki
Sähköposti: *vpruuskanen(at)outlook.com*
p. 050 3111 377

Ondruska-lehtitoimikunta

Iris Humala, *iris.humala(at)kolumbus.fi*
Markku Ruuskanen, *markkuj.ruuskanen(at)kolumbus.fi*
Veli-Pekka Ruuskanen, *vpruuskanen(at)outlook.com*

Kotisivujen ja facebook-sivujen ylläpito
Juha-Pekka Ruuskanen
Punatulkunkuja 16 b, 03100 Nummela
Sähköposti: *juha-pekka.ruuskanen(at)hotmail.fi*
p. 040 756455

Antti Ruuskanen
Syvälahdentie 15 J, 18130 Heinola
Sähköposti: *antti(at)ruuskanen.fi*
p. 0500 152848

Jari Ruuska
Hiekkaharjuntie 11 A 3, 01300 Vantaa
Sähköposti: *ruuskajari64(at)gmail.com*
p. 044 5012964

Marja Kolström
Mäkeläntie 3, 82110 Heinävaara
Sähköposti: *marja.kolstrom(at)telemail.fi*
p. 050 3650022